

religije kot viru zapisanih in nenapisanih moralnih kodeksov. Če pa raje rečemo »etika« namesto »moral«, se gibljemo v območju navidezno konsenzualnega splošnega spoštovanja temeljnih vrednot, ki jim v vzgoji in izobraževanju zastavimo zahtevno nalogo, da se infiltrirajo v duševnost učencev in tako proizvedejo »etičnega človeka«. Seveda tak koncept moralne vzgoje, ki ni tako poimenovana in kakršnokoli že izvajanje nekoliko »nadzemske« etične vzgoje, ne proizvedeta nič drugega kot polje neskončnih razprav, ki ugotavljajo nezadostnost in spodletelost vzgoje ter veliko pogrošne deontologije, s pomočjo katere z različnih političnih pozicij poteka javno zaničevanje šole in nepriznavanje truda učiteljev na tem področju. Nepredstavljam si, da je problematiko, ki je tako uporabna kot limanica za politizacijo vprašanj šolstva, sploh mogoče dokončno razrešiti, a iz do sedaj zapisanega izhaja, da je »strokovna« nedorečenost glede moralne vzgoje vsaj eden izmed virov in razlogov težav pri uveljavljanju kakršnekoli *vzgojne prakse*. Glede na to je torej treba jasno spregovoriti o moralni vzgoji in s tem tudi o njeni vlogi v pluralni družbi, v kateri naj bi bila avtonomija posameznika temeljna vrednota.

Durkheimova paradigma republikanske moralne vzgoje

Čeprav je o avtonomiji posameznika, ki jo je Kant s svojo racionalno etiko vgradil v temelje zahodne kulture, zlasti v novoveški filozofiji, posledično pa tudi v vrsti drugih družboslovnih in humanističnih ved, bilo veliko napisanega, pa je treba poudariti, da je vse do danes ta kategorija ostala bolj problem, kot pa da bi bila neko nedotakljivo uresničeno dejstvo. Ta kategorija, ki jo je artikulirala filozofija, se je na presečišču med sociologijo in politiko že v začetkih modernizma v vsej svoji problematičnosti izkazala ravno na vzgojno-izobraževalnem področju.

»Status posameznika je bistveni vozle spraševanja: označen z vezjo na družbo, ki ga oblikuje v njegovi družbeni naravi, je posameznik dvojno zasnovan kot oseba, še preden se iztrga skupinam in tradicijam, v katerih osvaja svojo avtonomijo. V tem pogledu vzgojo in izobraževanje tvori skup napetosti med navezanostjo in iztrganostjo, povzročeno z moralnim in političnim projektom splošne emancipacije posameznika. Pedagoška misel v novem refleksivnem okviru sociologije postane sama v sebi problematična in republikansko mišljenje vzgoje in izobraževanja ustvari uzaveščenje ter povnanjenje protislovij, ki drugače oblikujejo razveljavitvene antinomije.«⁸

⁸ Éric Dubreucq, *Une éducation républicaine*, Pariz 2004, 216.